

JEODEZİ EĞİTİM-ÖĞRETİMİNDE STAJ FAALİYETLERİ VE SORUNLARI

Veysel ATASOY
K.T.Ü.

Tüm mühendislik eğitimi gören öğrenciler gibi, Jeodezi ve Fotogrametri Mühendisliği Bölümü öğrencileri de eğitim-öğretim programlarının özelliklerine göre edindikleri bilgileri uygulama alanına aktarılmasını sağlamak amacıyla mesleki staj çalışması yaparlar. Uygulama, her üniversite ya da bölümün kendi yönetmeliklerine göre yapılmaktaysa da genelde aynı ilkelere ve özelliklere sahiptir. Söz konusu bu stajın süresi, en az 20 günü kamu kurum yada kuruluşlarında olmak üzere 60 iş günüdür. Genellikle en az iki dönem halinde, ikinci ve üçüncü sınıfın tamamlanmasından sonraki yaz tatillerinde staj çalışmaları yapılmaktadır. Stajlar, haritacılıkla ilgili çalışmaların bulunduğu kamu kuruluşlarında, araziye dayalı iş gören büyük yüklenici firmalarda ve yerel haritacılık hizmetleri veren özel mühendislik bürolarında gerçekleştirilmektedir. Bölüm içinde staj çalışması pek yaptırılmamakta, az da olsa gerçekleştirilen teknik gezilerin staj olarak sayılabilmesi için kurul kararı gerekmektedir.

Staj işlemleri 6/8094 sayılı bakanlar kurulu kararı ile yürürlüğe konulması kabul edilen, 1.6.1967 tarih ve 12610 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren "Bakanlıklara Bağlı ve Bakanlıklarla İlgili Kurumlarda Öğrencilerin Yapacakları Staj Çalışmalarını Düzenleme Yönetmeliği" ile "Özel Sektöre Ait İşyerlerinde Staj Çalışmalarını Düzenleme Yönetmeliği" çerçevesinde yürütülmektedir. Ancak söz konusu olan bu yönetmelikler günümüz koşullarına uymamakta ve karşılaşılan sorunlara da çözüm getirememekte, dolayısıyla uygulamada zorluklar bulunmaktadır. Örneğin bu yönetmeliklere göre öğrencilere ödenmesi gereken ücret, öğrencinin ikamet ettiği yerde 25 TL, diğerinde ise 30 TL'dir. Birçok yerde de bu ücret ya hiç ödenmemekte ya da öğrenilerce önemsenmeyip alınmamaktadır. Yine bu yönetmeliklerin arkasına sığınan bazı kamu kuruluşları, kontenjan dışı ücretsiz staj yapmak isteyen öğrencilerin isteklerine olumsuz cevaplar vermektedir.

Burada sözü edilen yönetmeliklerdeki olumsuzlukların giderilmesi ve güncelleştirilmesi için üniversitelerde çeşitli dönemlerde girişimler yapılmıştır. Bu girişimlere verilen cevaplarda, 1984 yılında başlatılan çalışmaların devam ettiği belirtilmiş, YÖK'e yapılan başvurularda da benzer cevaplar alınmıştır. Ancak geçen beş yıl gibi bir süreye karşın değişen bir şey olmamıştır.

Öğrencilerin mesleki staj çalışması yapacakları yerler iki şekilde belirlenmektedir. Bunlardan ilki, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı kanalı ile yukarıda adı

geçen yönetmeliğe göre bakanlıklara bağlı kurumlar bünyesinde gösterilen ücretli yerlerden oluşmaktadır. İkincisi de staj komisyonlarının ve öğrencilerin kendi çabalarıyla buldukları yerlerdir.

Birinci şekilde bulunacak staj yerleri için yürütülen işlem kısaca şöyledir. Yönetmeliğe göre hazırlanan 1 numaralı çizelge üniversitelere gönderilmekte ve gereksinim duyulan stajyer öğrenci kontenjanlarının sayısı istenmektedir. Bu çizelgede 17. sırada Harita-Kadastro, 19. sırada Jeodezi dalları bulunmaktadır. Mesleğimizle ilgili bu anlamsız iki ayırımın varlığı değişik staj birimlerinde farklı yorumlanmaktadır. Bu sorunun öncelikle çözüme kavuşturulması, aynı olan bu iki dalın birleştirilmesi ve tek bir isim altında toplanması gerekir. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığınca her üniversite ve ilgili bölümlere göre ayrılan staj kontenjanlarının dökümü 3 numaralı çizelge ile gönderilmektedir. Bu çizelgedeki kontenjanlar iki üç genel müdürlüğün bünyesinde toplanmakta, çeşitlilikten uzak tek tip staj yeri gibi bir olumsuzluk yaratmaktadır.

Staj çalışması yapılan yerlerin en önemli bölümü ikinci yolla belirlenmektedir. Öğrenciler, kendi kişisel çabaları ya da kurumlar üzerinde etkili olabilen yakın tanıdıkları aracılığı ile staj yerlerini belirlemekte ve ilgili komisyonun bilgisi dahilinde mesleki stajlarını yapmaktadırlar. İlkine göre öğrencilerin ikinci yolu seçmelerinin en önemli nedenleri olarak

- . Ücret sistemindeki olumsuzluk,
- . Resmi staj kontenjanı olan kamu kuruluşlarının beslenme ve barınma konusunda öğrencilere güvence verememeleri,
- . Öğrencilerin genelde kendi ailelerinin bulunduğu çevrede staj yapma istekleri şeklinde sıralanabilir.

Karadeniz Teknik Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Jeodezi ve Fotogrametri Mühendisliği Bölümündeki son beş yılın (1984-1988) staj faaliyetleri incelemeye alındığında ortaya çıkan sonuçlar aşağıda verilmektedir.

Daha önce sayılan nedenlerle, uygulamadaki farklı yorumlamalara bağlı olarak 1 numaralı çizelgeye göre bakanlık kanalıyla bölümün istediği staj kontenjanları

Staj Dalı	1984	1985	1986	1987	1988
17. Harita Kadastro	100	180	50	75	100
19. Jeodezi	-	-	100	100	100
Toplam	100	180	150	175	200

şeklinde. Buna karşılık Bölüme gönderilen 3 numaralı çizelgede gösterilen staj yerlerinin dökümü şu şekilde olmuştur.

Kurumun adı	1984	1985	1986	1987	1988	Toplam
1. Kadastro Müdürlükleri	77	24	31	-	-	132
2. DSİ Müdürlükleri	-	50	-	34	-	84
3. Bayındırlık İskan Müd.	-	-	-	-	50	50
4. Karayolları Müdürlükleri	-	-	-	13	20	33
5. Türkiye Kömür İşletmeleri	-	5	3	-	17	25
6. İller Bankası	-	-	-	-	15	15
7. Harita Genel Komutanlığı	3	-	-	-	-	3
8. Belediyeler	-	-	-	2	-	2
Toplam	80	79	34	49	102	344

Genelde, bu listenin bir yıl içinde iki üç kurumdan oluşması dikkati çekmekte, toplama göre de ancak staj yeri olarak ihtiyaç duyulan sayının % 60'ı kadardır. Söz konusu bu yerlere de öğrenciler, yukarıda sayılan nedenler doğrultusunda ve kontenjanların yaklaşık % 50'lik bölümünün doğu illerimizi kapsamış olmaları nedeniyle pek ilgi göstermemektedir. Sonuçta bu staj yerlerinin son beş yıl ortalamasına göre ancak % 39'u kullanılabilmiştir. Bu oranların kurumlara ve yıllara göre dağılımı şöyledir.

Kurumlar

Yıllar	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	Toplam
1984	a: 77	-	-	-	-	-	3	-	80
	k: 25	-	-	-	-	-	0	-	25
	y: 32	-	-	-	-	-	0	-	31
1985	a: 24	50	-	-	5	-	-	-	79
	k: 9	19	-	-	0	-	-	-	28
	y: 38	38	-	-	0	-	-	-	35
1986	a: 31	-	-	-	3	-	-	-	34
	k: 9	-	-	-	3	-	-	-	12
	y: 29	-	-	-	100	-	-	-	35
1987	a: -	34	-	13	-	-	-	2	49
	k: -	22	-	9	-	-	-	2	33
	y: -	65	-	69	-	-	-	100	67
1988	a: -	-	50	20	17	15	-	-	102
	k: -	-	10	14	3	10	-	-	37
	y: -	-	20	70	18	67	-	-	36
Toplam	a: 132	84	50	33	25	15	3	2	344
	k: 41	10	10	23	6	10	0	2	125
	y: 33	49	20	70	24	67	0	100	39

a: Ayrılan kontenjan, k: Kullanılan kontenjan, y: k/A kullanım yüzdesi

Buradan çıkan sonuçlardan biri de şudur. Öğrenciler sosyal yönden daha zengin yapıya sahip olan Karayolları, İller Bankası, Devlet Su İşleri gibi kamu kuruluşlarını tercih etmektedir. Ancak, bakanlıkca bu kuruluşlar için ayrılan kontenjan sayıları oldukça azdır.

Bir Jeodezi ve Fotogrametri Mühendisliği Bölümüne ayrılan kontenjanın ancak % 39'unun kullanılabilmesi bir israftır. Aynı eğitimi veren diğer bölümlerde de benzer sorunların olduğu doğaldır. Boş kalan kontenjanların karşılıklı değiştirilmeleri halinde ilgili yerlere daha fazla öğrenci staj için gönderilebilir.

Yoğun bir bürokrasi işlemi gerektiren bu şekilde bulunan yerlerde staj yapan öğrencilerin sayısı, son beş yıl içinde toplama göre ortalama % 22 civarındadır. Geri kalan öğrenciler de mesleki staj çalışmalarını, ikinci yol olan kendi kişisel çabaları ile buldukları ve staj komisyonunun onayını aldıkları yerlerde yapmaktadır. İkinci yolu kullanarak staj yeri bulan öğrencilerin % 60'ı kamu kurumlarını tercih etmektedir. Bu oran, genel toplama göre de % 46'dır.

Son beş yılın staj işlemleri ile ilgili olarak, staj yerleri ve sayılarının dökümü Tablo-1'de verilmektedir. Bu tablodan şu genel sonuçları çıkarmak mümkündür.

. Zorunluluk oranının 1/3 olmasına karşın öğrencilerin % 68'lik büyük bir bölümü kamu kuruluşları bünyesinde staj yapmaktadır.

. Kamu kurumları içerisinde en fazla oran % 32 ile Kadastro Müdürlüklerine ilişkindir. Kadastro Müdürlükleri, bu oranla tüm birimlere göre de ilk sıradadır. Ancak geçen yıllara göre bu oranda bir düşüş olduğu gözlenmektedir.

. Belediyeler, kamu kurumları içinde genel ortalama olarak % 12 ile ikinci sıradadır ve gelecek yıllarda bu oranın daha da yükseleceği beklenmektedir.

. Devlet Su İşleri, Karayolları, İller Bankası, Köy Hizmetleri, Bayındırlık ve İskan Müdürlükleri gibi haritacılık işlemlerinin yoğun olduğu büyük kamu kuruluşlarının genel oranlardaki payları, olması gereken değerlerden çok azdır. Buradaki en büyük etkenler, ilk üç sırada verilen kurumların kontenjan dışı ücretsiz stajyer öğrenci çalıştırmak istememeleri, son iki kurumun da haritacılıkla ilgili işlemlerinin aktif olmadığını belirtmeleriyle istekliler üzerinde olumsuz etki oluşturmalarıdır.

. Özel büro ve firmalar % 32'lik bir oranla stajyer öğrenciler için önemli bir alanı oluşturmaktadır. Ancak burada stajyer öğrencilerin belli bir yere yığılması söz konusu olmaktadır. Örneğin KTÜ'de jeodezi bölümü öğrencilerinin % 53'ü Doğu Karadeniz Bölgesi (Trabzon, Rize, Giresun, Ordu, Samsun) sınırları içinde staj çalışması yapmaktadır. Bu birimde mühendislik büroları, büyük şirket ya da firmalara göre % 90'lık bir bölümü oluşturmakta, genelde özel büyük kuruluşlar stajyer öğrenci çalıştırmaktan çekinmektedirler.

Jeodezi eğitim-öğretimindeki staj faaliyetleri ile ilgili olarak sonuçta şunlar söylenebilir.

. Uygulamada karşılaşılan sorunlara yukarıda çok kısa da olsa değinilmektedir. Sorunların çözümüne yönelik olarak, öncelikle staj çalışmalarını düzenleyen yönetmeliklerin günümüz koşullarına uygun olarak hazırlamaları gerekmektedir.

Tablo-1: KTÜ de Jeodezi öğrencilerinin staj yerlerinin yıllara ve kurumlara göre dökümü.

Kurum	1984		1985		1986		1987		1988		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Kadastro Müdürlükleri	47*	45.2	25*	26.9	46*	39.7	44	29.1	35	22.9	197	31.9
Belediyeler	7	6.7	12	12.9	23	19.8	16*	10.6	15	9.8	73	11.8
DSİ Müdürlükleri	3	2.9	23*	24.7	6	5.2	25*	16.6	3	2.0	60	9.7
Karayolları Müdürlükleri .	2	1.9	-	-	1	0.9	9*	6.0	13*	8.5	25	4.1
İller Bankası	-	-	-	-	-	-	4	2.6	16*	10.5	20	3.2
Köy Hizmetleri	2	1.9	3	3.2	2	1.7	5	3.3	4	2.6	16	2.6
Bayındırlık Müdürlükleri .	-	-	-	-	-	-	-	-	10*	6.5	10	1.6
Türkiye Kömür İşletmeleri	-	-	-	-	3*	2.4	-	-	3*	2.0	6	1.0
MTA Müdürlükleri	-	-	1	1.1	2	1.7	-	-	-	-	3	0.5
Yurt Dışında**	1	1.0	-	-	2	1.7	-	-	-	-	3	0.5
Demir Çelik Fabrikaları .	1	1.0	-	-	-	-	1	0.7	-	-	2	0.3
Çaykur	-	-	-	-	1	0.9	-	-	-	-	1	0.2
Etibank	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0.6	1	0.2
Orman Bölge Müdürlükleri .	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0.6	1	0.2
Özel büro/firmalar	41	39.4	29	31.2	30	25.9	47	31.1	52	34.0	199	32.2
Toplam	104		93		116		151		153		617	

* Bu sayılara bakanlık gösterilen yerler dahildir.

** Yabancı uyruklu öğrencilerin kendi ülkelerinde (İran, Suriye) yaptıkları stajlar.

. Resmi kontenjan dışındaki ücretsiz staj başvurularında kamu kurumlarının daha ılımlı davranmaları ve gerekiyorsa bölümlerin ilgili kurumları arasında diyalog kurularak soruna çözüm getirilebilmelidir.

. Kontenjanlar içinde bakanlık kanalıyla belirlenen staj yerleri için öğrencilerin beslenme ve barınma gibi sorunlarına çözüm bulunulması halinde ayrılan bu yerlerin öncelikle kullanımı mümkün olabilecek, boş kalan kontenjanların sayısı minimuma indirilebilecektir. Böylelikle de stajyer öğrencilerin belli bir bölge ya da il sınırları içinde yığılmaları önlenebilecektir.

. Mesleki stajlar, eğitim-öğretimin bir parçası olduğuna göre, stajyer öğrenci bulunan yerde ilgililerin konuya daha çok önem vermeleri ve öğrencilerle yakından ilgilenmeleri gerekmektedir.

. Az da olsa 3 nolu çizelgede adı geçen kurumlar, kendilerine gönderilen stajyer öğrencilere ya konu ile ilgili bilgilerin olmadığını ya da aktif jeodezi faaliyetlerinin bulunmadığını belirterek staj çalışması yaptırmamaktadır. Bu bilgi kopukluklarının ortadan kaldırılması ve yanlış anlamaların önlenmesi gerekmektedir.

Tüm bu olumsuzluklara karşın diğer bir çok meslek grubuna göre genelde Jeodezi ve Fotogrametri Mühendisliği Bölümü öğrencileri özellikle staj yeri bulma açısından problemleri olmamaktadır. Ancak öğrencilerin staj çalışmalarından yeterli oranda yararlanamadıkları da bir gerçektir.